

Méregzöldek és az erdő

Mindenekelőtt azt szeretném leszögezni, hogy sem tudathasadásom, sem üldözési mániám nincs, legfeljebb lelkiismeret-furdalásom. Töredelmesen bevallom, hogy ez a lelkiállapot is csak mostanság, hajlott koromra alakult ki bennem, amikor rá kellett döbennem: a társadalom elképesztően keveset tud az erdőről, aminek következményeként az erdő ügyeiben módfelett könnyen hergelhető, sőt: fanatizálható. A döbbenet oka az, hogy hivatásom és szakmám avatott művelői, az erdészek is rendelkeznek jó tollú és stílusú irodalmárokkal, vagy legalább „írástudókkal”, hanem ők eddig csak a szakmának, a szaksajtónak írtak, a nagyközönség tájékoztatását átengedték másnak, megmaradván a szép és kényelmes, habár mostanában egyre lehangolóbb kilátást nyújtó elefántcsont-toronyban. A médiában így keletkezett ürbe előbb szép lassan és csendben, mára viszont egyre nagyobb csörtetéssel benyomultak a méregzöldek. Ez magyarázza a lelkiismeret-furdalásomat.

Minden tisztelemmel azoké a jó szándékú laikusoké, akik szeretnék unokáinknak lehetőleg mindazon természeti értéket átadni, amit nagyapáinktól örököltünk. Ők tisztában vannak azzal, hogy az emberiség szaporodik, a növekvő népesség ellátásához a materiális javak egyre nagyobb tömegére van és lesz szükség, tehát az örökséget **változtatlanul** átadni lehetetlen. Meg kell oldanunk egy sor kemény problémát, így pl. az energiatermelés növelését, az újratelhető energiahordozók tökéletesebb és kiterjedtebb felhasználását, az iszonyatos mennyiségben keletkező hulladék-anyagok újrahasznosítását, új és környezetbarát technológiák bevezetését, hogy csak néhányat említsek. Utódaink érdekében olyan megoldásokat kell találnunk, amelyek mai környezeti értékeinket nem vagy alig veszélyeztetik. Nos, ezekkel – a reáliák talaján álló és működő zöldekkel – semmi bajom, törekvéseiket értem és támogatom.

Vitába szálllok viszont a „méregzöldekkel”, akiknek fogalmuk sincs arról: nem volna **mit** védeniük, ha az erdészek nem óvnák a természetet, a környezetet évszázadok óta, erre is nevelvén szakembereiket már a XVIII. század végén, középfokon a liptóújvári kincstári uradalomban, 1797-től a keszthelyi Georgikonban, 1806-tól a kismartoni Eszterházy uradalom iskolájában. Felső-

fokon előbb az 1735-ben alapított selmeci Bányatisztképző Iskola, majd 1762-től már akadémiai rangú intézmény részeként, 1807-től Erdészeti Tanintézetként foglalkozott az erdő és élő-világának védelmét célzó oktatással. Nem vitatható tehát, hogy a **„zöld spanyolviaszt” már jóval a „zöldek” megjelenése előtt ismerték és alkalmazták.**

Mert azt hiszem, hogy a farkasgyepűi tudószanatórium környékén álló vágás-érett erdőben a tulajdonosnak gazdálkodnia kell, s biztos vagyok abban, hogy nem tarvágásos üzemmódban teszi. A felújítógáz végvágásának ütemét nemcsak a terület nagysága, hanem felújult volta is befolyásolja. A megjelent, hektáronként több-tízezres tölgy újulatot veszni hagyni olyan luxus, amelyet egyetlen erdőgazda sem engedhet meg magának, kockáztatva annak elpusztulását, majd a terület későbbi mesterséges felújításának magas költségeit vállalva. Nekem erdő a térdig érő kefe-sűrű újulat is, mert tudom, hogy az az erdő létének egy nélkülözhetetlen fázisa. Márkus úrnak csak az öreg erdő az erdő. Kettőnk közül én vagyok, aki gazdálkodni kényszerült egy életen át, Ő pedig megmaradhat „szépléleknek”, még azt sem köteles tudni, hogy egy **felújult terület utolsó öreg faegyedeinek eltávolítása nem tarvágás, hanem az anyaállomány végvágása.**

Aki nem aggódik, az nem lehet jó ökológus, belátom. No de tessék mondani, az lehet, aki tájékozatlan? Mert a száraló erdőgazdálkodásról azt írja a cikke 2. hasábjának tetején: „... gazdaságosabb a tarvágásnál, élőlények sokaságának ad esélyt a fennmaradásra és társadalmilag is elfogadhatóbb. A Pilis-tetőn ez az igazán követendő tájhasználat már gyakorlat, a Bakonyban még nem.” Nézzük csak meg alaposabban!

Dr. Koloszar József erdőmérnök, mint a NYME erdőművelési professzora írja „A természetvédelem erdészeti koncepciójáról” az Erdészeti Lapok 2004 februári számának 43. oldala 2. hasáb 3. bekezdésében: **„A leginkább természetközeli erdőfelújítási eljárásnak tartott száralóvágás** a legtöbb zavarással, bolygatással járó (3-5 évente ismétlődő fahasználatok 30-60 éven keresztül), igen költséges erdőkezelési mód. Ugyanilyen gyakori beavatkozást igényel a száraló szerkezet kialakítása és fenntartása, azaz a **száralás**, amely egy ponton **megállítja a természetes**

erdőfejlődés folyamatát és egy bizonyos állapotot konzervál.” Kiegészítésként a 42. old. 3. hasáb utolsóelőtti bekezdése: **„A száralás nem erdőművelési eljárás, hanem egy összetett erdőművelési tevékenység (üzemmód), amelyet száraló szerkezetű erdőben végeznek.”**

Tagadhatatlan, hogy ilyen gyakori zavarással, bolygatással az erdő élővilágának sincs túlzottan optimális helyzete, kivéve a talaj mikroflóráját és -faunáját, de az a felújítógázos üzemmódban is biztosítható. Ami a társadalmi elfogadottságot illeti: *a társadalmat tanítani és nem uszítani kell!* Jó lenne tudni, **mit jelent a tájgazdálkodás fogalma**, mert a táj sebeit lehet gyógyítani, a tájat lehet alakítani, értékelni, de mai ismereteim szerint a tájjal gazdálkodni nem lehet.

Gulyás Levente, a WWF Magyarország természetvédelmi igazgatója a 2004. március 20-i Népszabadságban megjelent „Támogatás akác telepítésére?” című cikkében kifakad a biodiverzitást veszélyeztető faültetvények, főként az akác arányának emelkedése ellen, továbbá aggódik az értékes természetes gyepek feltörése és esetleges fásítása miatt. Szeretném megnyugtanni Gulyás Levente urat (alighanem ökológus ő is, mert ha erdőmérnök lenne, ismernie kellene a pénzügyi okokat is, amelyekre egy valamirevaló WWF-es nagyvonalúan legyint egyet): többnyire szó sincs értékes gyepekről, hanem csupán 20-30 éve parlagon hagyott egykori szántókról, 2-300 esztendei legeltetéssel erodált domb- és hegyoldalokról. Ezekkel mi lesz? Csak Nógrádban 30 ezer hektárnyi van belőle! Mert az a mai szemlélet, hogy inkább semmi se legyen rajta, mint akác, vagy más „ültetvény”, ami ugyan árnyal, oxigént és fátömeget ad, de nem hazai, hát nem is kell? Főleg, ha még agresszív is...

Hát, Gulyás úr... nagy kár, hogy elfogadható saját véleménye nincs és még dr. Kollwentz Ödön vasdiplomás erdőmérnököt sem ismeri, pedig az Erdészeti Lapok 2003 szeptemberi számában, a 269. oldalon megfogalmazta „Az öreg erdő másfépp látja” című cikkének utolsó bekezdésében. „... mint öreg erdő, minden fával borított területet erdőnek tekintek, még akkor is, ha az nemes nyáras, mert ez is az erdő funkciót látja el, asszimilál, disszimilál, talajt árnyal, fát termeszt, levegőt tisztít, szelet megtör, mint az őshonos fafajú

erdő. Hát akkor miért ültetvény?” Megjegyzem, ugyanilyen monokultúra az akác is... Szóval: nem ártott volna írás vagy nyilatkozat előtt **olvasni** is!

A természetközeli életmódnak van előnye is: tv és rádió nélkül bőven marad ideje meditálásra, melynek során rá fog jönni, hogy az erdőtelepítők elsődlegesen pénzügyi okokból kedvelik annyira az akácot. Új erdők telepítésére az állami cégeknek se területe, se pénze, se munkaereje. No de mitől lenne gazdagabb, aki csak részben, ám az egykor elvitt eszközei nélkül kapta vissza a földjét? Esetleg az apja földjét? Annak sincs se pénze, se elegendő munkaereje, csak területe. Nos, ha támogatják, erdősít, bár jól tudja, hogy a kapott támogatás a költségeit csak részben fedezi. Ő maga hozzáteszi a többi, ha van miből, és értelmét látja. Viszont: annyi pénze nincs és nem is lesz, hogy olyan erdőt telepítsen, amelynek hasznát csak az ükunokái látják! Ha valaki most 40 éves és akácot telepít, az 30 év

múlva lesz vágásérett. Ha egy kis szerencséje van, már a saját akácosából készült koporsóban temethetik.

Megnugtatom, Gulyás úr, még ez a kevésbé vonzó perspektíva is ködbe vész, mert ma a hivatalos szervek (pl. az ÁESZ) az Önök akácátalátat osztják. Hja kérem, annál könnyebb a felügyelet is, a környezet, illetve élővilág védelme is, minél kevesebb a probléma. Márpedig akácprobléma nem lesz, ha egyre kevesebb lesz az akác! Az ugarokat pedig ne tessék féltetni, azokat már a tsz-idők vége felé védőgyepnek nevezték el, mára pedig Önök – sajnos – el is hiszik, hogy azok...

Szabad legyen 50 évet meghaladó szakmai gyakorlat birtokában annyit mondanom: erdőjáró ember lévén mindig hordok magammal egy élesre fent zsebkést. Zsigerelem eleget, anatómiai ismereteim is vannak, **mégsem vete-medtem soha arra, hogy kivegyem bárki vakbelét**, mert ahhoz nem értek és az a sebészorvos dolga. Cserében viszont

joggal elvárhatom, hogy **az erdészeti ténykedésemben „oldalról” semmiféle kibic ne szöjjön bele, mert az a hivatásom, de főként: ne az erdészekről féltsek a környezetet azok, akik nekünk köszönhetik, hogy ma még egyáltalán van mit védeniük.**

Végezetül hadd fejezzem be dr. Koloszár József erdőművelési professzor szavaival: „Ne felejtjük el azt sem, hogy **...az erdészetenek előbb volt természetvédelmi, mint a természetvédelemnek erdészeti koncepciója.**” Ehhez a magam részéről csupán annyit teszek hozzá, hogy ezt a koncepciót nem lehet csupán a magunk által olvasott sajtójában megvédeni, nosza hát: **álljunk ki a nyilvánosság elé, erdészek**, erre a napi sajtónál semmi sem alkalmasabb. Azt ugyanis kétlem, hogy a „zöld kiadványokban” kapnánk annyi helyet, mint szakmai sajtóinkban a zöldek...

Fodor Imre
aranyokl. erdőmérnök

„Zeusz trónja” és „Bolygónk tüdeje”

Vojnits András neve nem csak szűkebb szakterületének, a zoológiának művelői között cseng ismerősen. Szenvedélyes utazó, napjaink egyik legismertebb magyar Afrika-kutatója. Szerzője számos sikeres könyvnek, többek között az „Utazás a rejtelmes Kelet-Afrikában” (1990) és az „Afrikai levelek” (2002) című útleírásoknak. Írásaiban a nyilvánvaló tárgyi tudást kiváló, fanyar humor fűszerezi, tartalmas és élvezetes olvasmánnyá téve azokat. Alakja rendszeresen feltűnt az 1988. évi Magyar Tudományos Akadémia Expedíció történéseit megörökítő „Száz évvel Teleki után” című filmsorozatban is.

2004-ben a Kossuth Kiadó „Fókuszban a Föld” című sorozatában két könyve is megjelent. A „Zeusz trónja” című munka a Föld hegységeivel, a „Bolygónk tüdeje” pedig a Föld erdőségeivel foglalkozik. Mindkét könyv nagyalakú (A4), gazdagon és kiváló színvonalon illusztrált, tartalma mellett vizuális értékei okán is figyelemre méltó. Túlzás nélkül állítható, hogy felveszik a versenyt bármely nagyhírű európai vagy amerikai kiadó hasonló jellegű kiadványaival.

A „Zeusz trónja” áttekinti a hegységek keletkezésének folyamatait, az őket kialakító és formáló erőket. Segítségével képzeletbeli utazást tehetünk a Kárpátoktól az Andokon és az Etióp-magasföldön át a Himalájába. A könyv (illetve a szerző) ér-

deme, hogy lapjain nemcsak magukkal a hegyekkel, hanem az ott élő növényekkel, állatokkal és emberekkel is találkozhatunk. Így igen tartalmas és „ízletes” elegyet kapjuk a geológiának, ökológiának, botanikának, zoológiának és a néprajznak, hogy csak a főbb összetevőket említsük. A könyv önálló fejezetet szentel a Mount Everest meghódításának. A „Zeusz trónja” Erőss Zsolt, a Mount Everest első magyar megmászójának előszavával kezdődik. Kiváló választás Ő az előszó szerzőjeként, hiszen aligha van magyar ember, aki nála jobban tudhatná, hogy a hegyeket mennyire kell tisztelni...

A „Bolygónk tüdeje” tisztelgés az erdők sokfélesége előtt. A sokféleség előtt, mely az erdők megjelenésében, struktúrájában, életközösségeiben egyaránt megnyilvánul. A könyvet lapozva egyaránt eljuthatunk trópusi esőerdőkhöz, babérlombú erdőkhöz, eukaliptuszosokba, a tajgákra vagy éppen a királyréti bükkösökbe. Lapjain találkozhatunk többek között ragadozó növényekkel, orchideákkal, jázminnal, szádorgóval, gorillával, falakó viperával, vagy pávaszemcses lepkével, kabócával, feketeharkállyal, fűvöcsöves maláj vadással, nyersgumi-csapolókkal és szénégetőkkel is. Velük, és még sok-sok más érdekes növényvel, állattal és emberrel, akiknek a léte az erdők sorsán áll, vagy bukik. Azoknak az erdőknek

a sorsán, amelyek jövője pedig a mi kezünkben van...

A szerző külön figyelmet szentel arra a vitathatatlannak tényre, hogy az erdő és az által nyújtott javak meghatározó szerepet játszottak és sok helyütt játszanak ma is az emberek létfenntartásában. Jól érzékelteti azt az összetett szerepet, küldetést, amit az erdők napjainkban be kell hogy töltsenek. Nem kerüli meg azt a szintén vitathatatlannak tényt sem, hogy az ember mostanság mintha nem érezne mindenkor kellő felelősséget az erdők sorsa iránt.

A könyvben önálló fejezet foglalkozik a faóriásokkal, famatuzsálemekkel, illetve a fák mitológiai, spirituális szerepével. „*Régen az öreg, göcsörtös, az emberi sorsot szimbolizáló fákat mindenütt megbecsülték. Igaz, akkoriban még az idős embereket is tiszteletben tartották.*” írja Vojnits András, és mondanójával aligha lehet vitába szállni.

Ajánlom e két könyvet jó szívvvel mindazoknak, akik természetes környezetünk, a hegyek, erdők, állatok, növények iránt érdeklődnek. Akik szeretik a szép könyveket, akik szánnak rá időt, hogy az elolvasás után is időről időre újra átlapozzanak egy-egy arra méltó kötetet. Mindkettő egyaránt tartalmas, gondolatébresztő, szemet gyönyörködtető, élvezetes, a könyvespolcok fő helyeire illő darab.

Dr. Csóka György